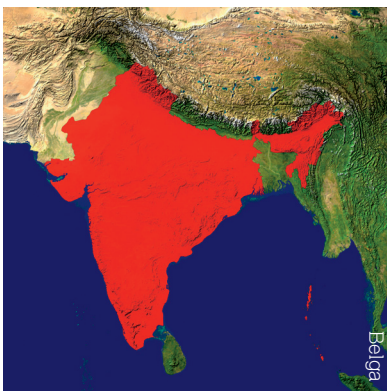

- Een economisch mirakel
- Met dank aan de staat?
- Show me the jobs!
- Meer slumdogs dan millionaires
- Ongelijkheid en vrede
- India als wereldgrootmacht?

Auteur:

Kris Boschmans

Redactieadres:

Sneeuwbeslaan 20 - 2610 Wilrijk
Tel.: 03 829 25 06
Fax: 03 829 25 22
E-mail: vkwmтена@vkwmтена.be
www.vkwmтена.be

Verantwoordelijke uitgever:
VKW Denktank

India: de olifant ontwaakt

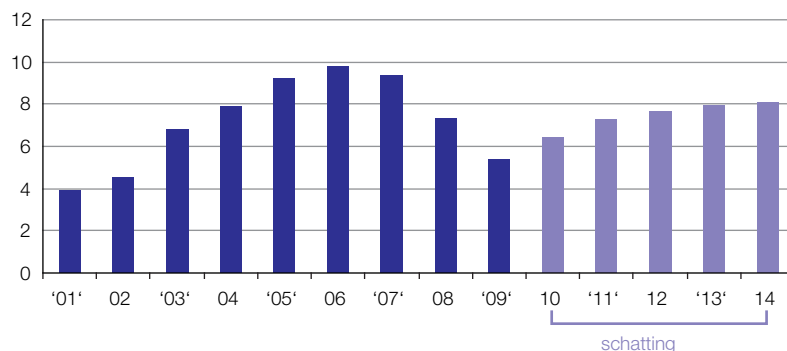
Op 17 februari vertrokken twintig VKW-leden voor een inleefreis naar India. Gedurende 12 overvolle dagen werden zij ondergedompeld in de Indiase cultuur en samenleving. Omgekeerd vormt deze reis een uitstekende gelegenheid om het thuisfront in te lichten omtrent India, een land van 1,2 miljard inwoners waar alles gigantische proporties aanneemt. De economische prestaties van de afgelopen tien jaar zijn zeer indrukwekkend, de uitdagingen voor het eeuwenoude land zijn al even immens. VKW Metena biedt een stand van zaken.

1. Een economisch mirakel

Volgens schattingen hadden China en India samen in 1820 ongeveer de helft van het wereldinkomen in handen. In 1950 daalde dit cijfer tot ongeveer één-tiende. Gezien de indrukwekkende groeicijfers is de verwachting dat één-derde van het globale BBP in Chinese en Indiase handen zal zijn tegen 2025. (Bardham, 2010). India staat daarbij meestal in de schaduw van zijn al even gigantische buur, China. Nochtans wordt ook India cruciaal voor de wereldeconomie in de komende decennia. India is, in koopkracht gemeten, momenteel de vierde grootste economie ter wereld en het is slechts een kwestie van tijd vooraleer Japan wordt voorbijgestoken als de derde grootste economie ter wereld (Goldman Sacks, 2003, Hawksworth en Cookson, 2008).

Het is moeilijk om het potentieel van het land te overschatten. Met een bevolking van 1,2 miljard, waarvan de helft jonger dan vijftientig jaar, zal India binnen afzienbare tijd het bevolkingsrijkste land worden. Bovendien heeft India de snelst groeiende economie op China na (Lamont 2009). De laatste vijf jaar groeide het land gemiddeld met een percentage van meer dan zeven procent. In scherp contrast met China is India een democratie, waardoor de economische groei duurzamer is, aldus talrijke observatoren.

De Indiase economie is nog wel om andere redenen bijzonder duurzaam. De meeste Aziatische landen zijn sterk afhankelijk van de export naar het westen van arbeidsintensieve, goedkope producten. India neemt een uitzonderingspositie in op dit gebied. Zij richten zich in de eerste plaats op de eigen, binnenlandse markt. Export draagt slechts voor 20 procent bij tot het BBP, waarbij de dienstensector en *high tech* belangrijker zijn dan

Figuur 1:
BBP-groei in constante prijzen.

Bron: IMF.

goedkope industrieproducten. Hierdoor ondervond het land relatief weinig hinder van de wereldwijde, financiële crisis. Terwijl de meeste landen een scherpe krimp ondervonden in hun nationaal product, bleef India ook in 2009 nog met meer dan vijf procent groeien. Ook in de komende jaren verwacht het Internationaal Monetair Fonds (IMF) een groei waarvan de meeste westerse landen enkel kunnen dromen (zie figuur 1).¹

De gevolgen van deze economische groei laten zich voelen. In 2006 telde de middenklasse al 250 miljoen mensen (Das, 2006). Ook de Indiase bedrijfs wereld laat de jongste jaren zijn spierballen rollen. Wereldwijd staat het land bekend voor zijn ondernemerschap en technisch vernuft, bijvoorbeeld in de informatica en de medische apparatuur. In 2007, net vóór de financiële crisis uitbrak, voerden Indiase ondernemingen meer buitenlandse investeringen en acquisities uit dan in de hele periode 1947-2005, waardoor bedrijven als Arcelor Mittal, Tata, Infosys of Suzlon ook in het westen bekende namen zijn geworden (Kumar, 2009).

Kortom, de opkomst van India lijkt onstuitbaar. Toch zijn er de Indiase economie en samenleving kwetsbaarder dan lijkt op basis van bovenstaande statistieken. VKW Metena zet een aantal valkuilen voor dit gigantische land voorop.

2. Met dank aan de staat?

Tijdens de koude oorlog onderhield India nauwe politieke banden met de Sovjet-Unie. Ook op economisch gebied bestonden er nogal wat parallellen tussen beide landen. Tijdens deze periode waren vrijwel alle belangrijke ondernemingen en hele sectoren in overheidshanden. De staatsinmenging in de privé-economie, en dan vooral de industrie, viel daarnaast nauwelijks te onderschatten. De overheid bepaalde de prijszetting grotendeels, welke sec-

toren prioritair waren en dus in aanmerking kwamen voor krediet. De regelgeving waaraan ondernemingen moesten voldoen (bekend onder de term 'licence raj'), was zeer uitgebreid en complex en gaf aanleiding tot een gigantische en machtige bureaucratie. Door het streven naar een volstrekte economische onafhankelijkheid van het buitenland, werden zowel de invoer als de buitenlandse investeringen strikt gecontroleerd en beperkt. Decennia lang groeide de economie aan een ritme van twee à drie procent. Door de snelle bevolkingsgroei steeg het gemiddeld inkomen per inwoner nauwelijks. De armoedegraad bleef dan ook grotendeels onveranderd in de eerste decennia na de onafhankelijkheid van Groot-Britannië in 1947. (OECD, 2007).

Vanaf de jaren '80 kwamen er voorzichtige hervormingen naar een meer marktgerichte, open economie. Onhoudbare overheidsdeficits en een muntcrisis noopten de Indiase politiek om het geweer geheel van schouder te veranderen vanaf begin jaren '90. Vooral onder impuls van minister van financiën Manmohan Singh, die momenteel eerste minister is, verlaagden de belastingvoeten drastisch, devalueerde de rupee, werden handelsbarrières grotendeels verwijderd en de rol van de staat in het economische leven teruggedrongen. India plukt nog steeds de vruchten van dit marktvriendelijke beleid, zoals de groei cijfers aantonen.

Toch kampt het land nog steeds met de erfenis van een geplande economie en laat de efficiëntie van het overheidsapparaat veel te wensen over. Gurcharan Das, voormalig CEO van Procter & Gamble India verklaarde in een bijdrage voor het gezaghebbende 'Foreign Affairs' dat de sterke Indiase groei er gekomen is *ondanks* de overheid en niet dankzij de staat (Das, 2006).² Zo staat de bureaucratie notoir bekend als inefficiënt en verstikkend. Een consultancy bureau uit Hong Kong, het *Political and Economic Risk Consultancy* (PERC), vergeleek het functioneren van het overheidsapparaat in 12 Aziatische landen. India kwam af-

getekend op de laatste plaats. Het contact met ambtenaren wordt omschreven als uitermate traag en 'pijnlijk.' De tien miljoen ambtenaren moeten meestal weinig of geen verantwoording afleggen, hebben contracten voor het leven en opereren in een zeer inefficiënt georganiseerd systeem waarbij de taakverdelingen niet duidelijk afgebakend zijn (The Economist, 2008).

Deze enorme bureaucratische machine werkt corruptie in de hand. De verleiding om dingen 'vlot af te handelen' neemt immers toe met het aantal te volgen procedures, vergunningen en officiële documenten. De zeer ingewikkelde belastingwetgeving zet aan tot belastingontduiking. De sterk gelaagde overheidsbureaucratie houdt in dat er meer (veelal slecht betaalde) tussenpersonen bestaan die steekpenningen kunnen vragen. Uit een uitgebreide enquête onder de armste Indiase gezinnen (met de minste middelen om ambtenaren om te kopen) bleek dat één op de drie arme gezinnen in 2007 steekpenningen betaalde. Meestal betrof de steekpenning het leveren van essentiële diensten zoals elektriciteits- of watervoorziening (Transparency International, 2008).

De arbeidsreglementering is zeer uitgebreid en niet altijd even logisch. Hierdoor ontstaat een duale arbeidsmarkt waar een beperkt aantal jobs, veelal voor hooggeschoolden en overheids-personeel, sterk beschermd wordt³,

¹ Deze groei, en de gigantische markt van 1,2 miljard consumenten, kan ook de buitenlandse bedrijfswereld ten goede komen. Op de VKW Metena website beschrijven we een aantal mogelijkheden en hindernissen voor Belgische ondernemingen om door te breken in de Indiase markt.

² Met een beetje slechte wil kan men de Indiase situatie enigszins vergelijken met de Belgische.

³ Een bijna legendarische rechtszaak illustreert treffend de rigiditeit van de Indiase arbeidswetgeving. In 1984 werd fabrieksarbeider Uttam Nakate tot vier maal toe betrappt op slapen op het werk, wat hem op een ontslag kwam te staan. Deze beslissing werd evenwel teruggedraaid door de rechtbank, waardoor zijn werkgever verplicht werd om Nakate opnieuw aan te werven. Het aanvechten van deze rechterlijke beslissing in hoger beroep sleepte aan tot in 2005, bijna 22 jaar na het ontslag (The Financial Express, 2005). In de overheidssector is de sociale bescherming zo mogelijk nog absoluter, wat de dienstverlening niet ten goede komt. Bij onaangekondigde controles blijkt de helft van de Indiase leraren bijvoorbeeld geen les te geven. Een kwart is geeneens aanwezig zonder geldige reden. De reden van dit pertinente gebrek aan arbeidsethos is niet ver te zoeken; onwettige afwezigheid leidt vrijwel nooit tot het ontslag van de betrokken leraar (Kremer et al., 2005). De situatie in de medische sector is gelijkaar-

terwijl veruit de meeste Indiërs in de informele sector tewerkgesteld zijn en geen sociaal vangnet genieten. Om te ontsnappen aan de verstikkende regelgeving, kiezen veel ondernemers er voor om relatief klein te blijven. In 2007 telde maar liefst 87 procent van alle industriële ondernemingen tien of minder werknemers, een percentage dat ver boven het gemiddelde ligt van zowel OESO-landen als opkomende economieën (OESO, 2007). Zo verkleint de kans op overheidscontrole en kan de meest strikte arbeidsreglementering vermeden worden, maar worden veel kansen en zogenaamde ‘economies of scale and scope’ mislopen.

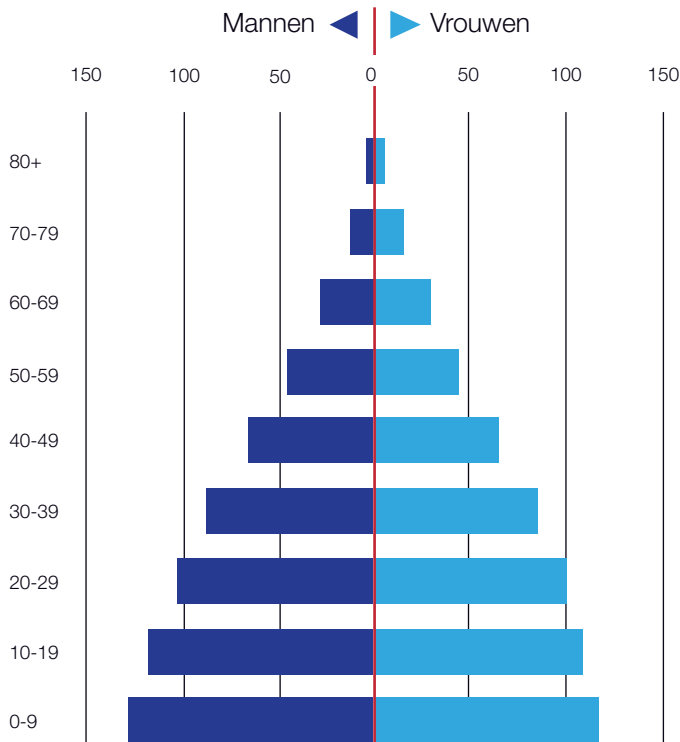
In een artikel in *The Financial Times* noemde Shankar Acharya, een gerespecteerd econoom van de nationale bank van India, dit de belangrijkste reden waarom de Indiase industriële sector ondanks de lagere arbeidskosten en de veelgeprezen ondernemersspirit (Acharya, 2010) zes keer zo klein is als de Chinese. Bovendien zet de strikte arbeidsreglementering aan om arbeid te vervangen door kapitaal binnen het productieproces.

3. Show me the jobs!

Nochtans kan India extra jobcreatie gebruiken. Ondanks de snelle industrialisering, is nog steeds drie-kwart van de Indiase bevolking afhankelijk van de landbouw. De groei van de landbouwsector, die minder dan 18 procent van het BBP uitmaakt, blijft sterk achter op de algemene groei (Wereldbank, 2009). De informaticasector stelt direct 1,3 Indiërs tewerk en indirect 3 miljoen. Dit zijn indrukwekkende cijfers, maar ze vallen in het niets ten opzichte van de totale bevolking op arbeidsactieve leeftijd.

Aangezien de helft van de bevolking jonger is dan 25 jaar en 40 procent jonger dan 18 (zie figuur 2), vervoegen zich jaarlijks 14 miljoen mensen op de arbeidsmarkt. Het grootste deel daarvan heeft geen enkele noemenswaar-

dig, 40 procent van de dokters en één-derde van het verplegend personeel komt geregeld niet opdagen zonder geldige reden of voorafgaande verwittiging (Das, 2007).

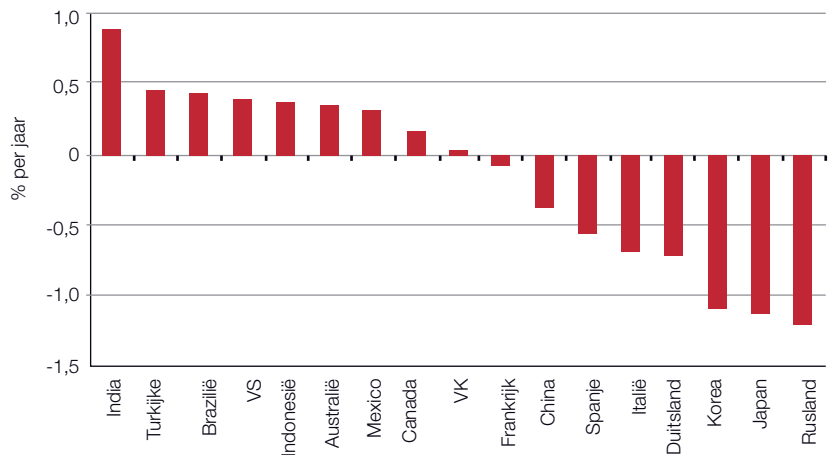
Figuur 2:
De Indiase bevolkingspiramide.

Bron: US Census Bureau.

dige opleiding genoten (The Economist, 2008). De komende decennia zal de bevolking op arbeidsactieve leeftijd naar verwachting pijlsnel de hoogte ingaan (zie figuur 3).

Het is een enorme uitdaging om al deze mensen aan het werk te krijgen, laat staan een sociaal vangnet te installeren.

De sterke economische groei heeft tot nog toe niet geleid tot een evenredige stijging van de werkgelegenheid. In de periode tussen 1983-1993 steeg de werkgelegenheid jaarlijks met 2,72 procent. Ondanks de veel sterkere BBP-groei in de periode 1994-2004, nam de werkgelegenheid over deze tijdsspanne toe met slechts 1,88 procent, nauwelijks meer dan de bevolkingsaanwas. Om

Figuur 3:
Toename van de bevolking op arbeidsactieve leeftijd (gemiddelde tussen 2006-2050).

Bron: VN, 2006.

het in technische termen uit te drukken is de Indiase export relatief kapitaal- en kennisintensief, en dit in tegenstelling tot de meeste Aziatische landen waar de productie veelal arbeidsintensief is. Met andere woorden, terwijl de Chinese exportsector, soms de fabriek van de wereld genoemd, veel laaggeschoolden, tewerkstelt, is dit veel minder het geval voor India, waar call-centers en softwareontwikkeling de dienst uitmaken. Het overgrote deel van de Indiase bevolking heeft werk dat volstrekt niets te maken heeft met de exportsector.⁴

Bovendien werd de sterkste werkgelegenheidsgroei opgetekend door de informele sector. Maar liefst 93% van alle Indiase werknemers werkt in de informele sector, een percentage dat de voorbije decennia gestaag de hoogte in ging.⁵ Een groot aantal van deze men-

sen zijn 'verdoken werkloos' of 'ondertewerkgesteld.' Heel wat functies zouden door minder mensen uitgeoefend kunnen worden, zoals elke bezoeker aan het land aan de lijve kan ondervinden. Een en ander verklaart waarom armoede zo persistent blijft, ondanks de snelle groei van het BBP.

4. Meer slumdogs dan millionaires

De ontstellende armoede is meestal het eerste wat westerse bezoekers opvalt bij een bezoek aan India. Officiële cijfers bevestigen deze indruk: 77 procent van alle Indiërs heeft een inkomen beneden de 20 rupees per dag (0,32 euro), een percentage dat sinds 1994 slechts licht is gedaald (NCEUS, 2009). Uiteraard vertegenwoordigt 0,32 euro veel meer koopkracht in India dan in ons land, waardoor de cijfers veel dramatischer ogen dan ze zijn. Desondanks blijft armoede een prangend probleem.

van de officiële 'labour force survey' van de Indiase overheid, laatst uitgevoerd voor de periode 2004-2005, werkten 362 miljoen mensen in de informele sector volgens bovenstaande definitie op een totale tewerkstelling van beneden 400 miljoen mensen. De informele tewerkstelling is het grootst in de landbouwsector, met een percentage van 98,88 procent (Raveendran, Murthy en Naik, 2006).

Normaliter hangt snelle economische groei samen met een reductie van de armoede. Het Bruto Binnenlands Product (BBP) geeft immers het totale inkomen weer dat er in een land verdiend wordt. In India is de armoede tussen 1993 en 2005 inderdaad gedaald, maar slechts in beperkte mate volgens de officiële cijfers van de 'National Household Survey', en niet sterker dan in de voorafgaande decennia. De snelle groei van het gemiddelde inkomen komt slechts een beperkt deel van de bevolking ten goede. De opgang van het aantal 'nieuwe rijken' is opmerkelijk te noemen. India telde tot voor kort het grootste aantal dollarmiljardairs op de Verenigde Staten na, met een gezamenlijk vermogen van 107 miljard dollar (de Chinese miljardairs komen maar aan 44 miljard dollar) (Forbes, 2009). Daarnaast ontwikkelt zich eveneens in snel tempo een middenklasse. Een groot deel van de bevolking ondervindt echter weinig baat bij de economische groei en blijft abject arm.

Inkomen geeft slechts een onvolledig beeld van de armoede en ontwikkelingsgraad van een land. Elk jaar stelt de Verenigde Naties een 'Human Development Index' samen. Kort samengevat geeft deze index een maatstaf van 'welzijn' weer. Behalve BBP wegen factoren als armoede, gemiddelde levensverwachting en degelijke gezondheidszorg zwaar door. In deze lijst staat India op de 134^e

4 Mocht India, in navolging van zo vele andere Aziatische landen, er in slagen om ook goedkope industrieproducten op grote schaal aan te maken, zou dit voor een groot stuk tegemoet komen aan dit probleem. Daarnaast zou een versoepeling van de arbeidswetgeving eveneens aanleiding geven tot extra aanwervingen en meer arbeidsintensieve productiemethoden.

5 Informele tewerkstelling is een onduidelijk afgebakend begrip. Belangrijke criteria zijn het ontbreken van een schriftelijk contract en het niet in aanmerking komen voor ziekteverlof en sociale zekerheidsvoorzieningen voorzien door de werkgever. Op basis

Ondernemerschap en bureaucratie: de ervaringen van de inleefreiziger

Als reiziger maak je zeker kennis met de Indiase ambtenarij en leer je je neerleggen bij de gigantische en traag draaiende papiermolen. De ervaring in de staatswinkel in Delhi, waar allerhande producten variërend van kunst tot kledij of speelgoed te koop zijn en rechtvaardigt geen algemene conclusies maar is symptomatisch voor de inefficiënte 'overgeorganiseerdheid.' Vooraleer we gekozen prul-laria ter waarde van enkele honderden rupees mee naar buiten konden nemen, waren we 4 ingevulde bonnetjes, 3 keer aanschuiven, evenveel controles, contact met niet minder dan 12 ambtenaren en meer dan een uur verder...

Een bedrijfsbezoek aan Radnik Exports in Guargon, geleid door de jonge, flamboyante Akshay Kapu, was eveneens een hele ervaring. De onderneming specialiseert zich in confectie voor de Engelse markt: H&M, Nexxt, Mark & Spencers. Geen van de arbeiders hebben een contract en

absenteïsme tiert welig. Medewerkers komen en gaan, te pas en te onpas. De talrijke plaatselijke feesten zijn bijvoorbeeld aanleiding voor enkele dagen onaangekondigde afwezigheid. Daarom werkt Radnik Exports met premies voor wie een week, twee weken, een maand... in dienst blijft. Hiermee bracht men het absentiïsme in het bedrijf tot 3% terug. Radnik Exports doet serieuze inspanningen op het vlak van arbeidswelzijn. Het bedrijf laat geen kinderarbeid toe. En laat dit controleren door een arts aan de hand van botidentificatie en tandonderzoek. Er is een begin van diversiteitsbeleid, een breed gezondheidsbeleid en er zijn flink wat regels betreffende de arbeidsvoorwaarden. Opmerkelijk feit: de bedrijfsleider klaagt ook over de lage-loonlanden zoals Bangladesh waardoor zijn concurrentiepositie in New Delhi in het gedrang komt.

(Serghe Huyghe en Gino Vijncke)

plaats van de 182 deelnemende landen. Dit is een stuk slechter dan een land als Vietnam, waar het inkomen per capita nochtans lager ligt. De op één na snelst groeiende economie ter wereld zakt overigens al enkele jaren in deze ranking. Veel andere landen doen met andere woorden beter met minder middelen. De redenen voor deze slechte score liggen voor het oprapen.

Zo blijft ondervoeding een hardnekkig probleem. India scoort in dit opzicht vaak slechter dan de meeste Afrikaanse landen. In 2008 was maar liefst 43 procent van alle Indiase kinderen ondervoed, de allerslechtste prestatie op het piepkleine Timor-Leste na (Unicef, 2009, zie figuur 4). Deaton en Drèze (2008) bemerkten bovendien dat dit percentage de voorbije jaren slechts zeer langzaam daalt, opnieuw ondanks de sterke economische groei. Volgens hetzelfde Unicef-rapport lijdt 36 procent van alle Indiase vrouwen aan ondergewicht, terwijl bloedarmoede zes op de tien zwangere vrouwen treft (zie figuur 5). Opnieuw zijn deze percentages goed vergelijkbaar met de allerarmste Afrikaanse landen.

Slechts 13 procent van het rioolwater wordt gezuiverd, terwijl 700 miljoen Indiërs in 2008 geen toegang hadden tot een echt toilet. Chronische tekorten aan water, vooral in landelijke gebieden, hebben een zwaar negatieve impact op de hygiëne van honderden miljoenen. Een en ander verklaart waarom er dagelijks 1000 Indiase kinderen sterven ten gevolge van diarree (The Economist, 2008). Unesco stelt dat 34 procent van de bevolking volledig analfabeet is (gedefinieerd als 'niet in staat een eenvoudige boodschap in eender welke taal te begrijpen'). Voor vrouwen loopt dit percentage op tot 45,5 procent, terwijl er ook grote regionale verschillen bestaan. In Bihar bijvoorbeeld, één van de armste staten, kan meer dan de helft van de bevolking lezen noch schrijven.⁶

6 De Indiase overheid ziet het belang van een basisonderwijs voor iedereen in en heeft zeer recent een wetsvoorstel, 'Right to Education Act,' goedgekeurd dat onderwijs gratis en verplicht maakt tot de leeftijd van 14 jaar.

5. Ongelijkheid en vrede

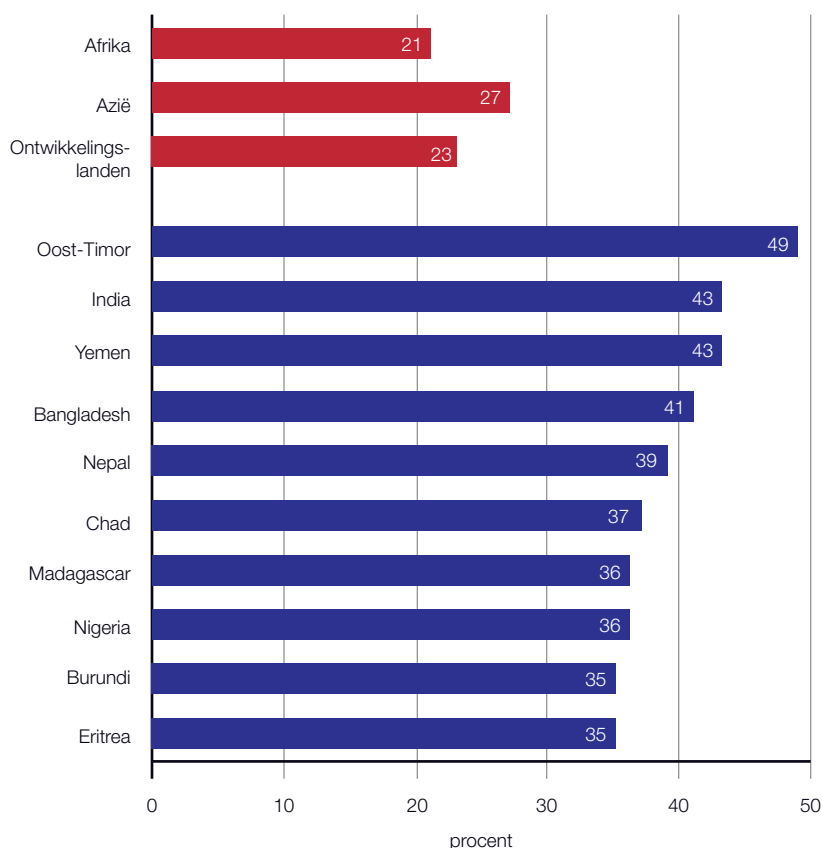
De grote verschillen tussen mannen en vrouwen of diverse regio's zijn niet beperkt tot het onderwijs. In vrijwel alle opzichten kenmerkt India zich als een bijzonder ongelijk land.⁷ Zo zijn de in-

7 De Gini coëfficiënt, een veel gehanteerde maatstaf voor ongelijkheid, ligt voor India verrassend genoeg vrij laag, wat betekent dat het al met al nog meevalt met deze ongelijkheid. Pranab Bardhan, professor economie aan de universiteit van Berkeley, California, twijfelt sterk aan deze lezing van de feiten. Allereerst wordt ongelijkheid in India meestal gemeten op basis van uitgaven en niet, zoals gebruikelijk is, op basis van inkomsten. Aangezien welgestelden een groter deel van hun inkomen sparen dan de relatief armen, geeft dit een vertekend beeld. Op basis van officiële overheidscijfers kwam Bardhan uit op een Gini coëfficiënt van 0,535 in 2004-2005, een hoog cijfer en vergelijkbaar met Latijns-Amerikaanse landen als Brazilië. Bovendien is de sociale mobiliteit erg laag. Een Indiër die arm geboren is, heeft meer kans om arm te sterven dan bijvoorbeeld een Chinese lotgenoot, zo schrijft Bardhan.

komensverschillen tussen mannen en vrouwen bijzonder groot, net als de regionale verschillen tussen provincies of tussen de stads- en plattelandsbevolking. In de rijkste provincies ligt het gemiddelde inkomen vijf keer zo hoog als in de armere, wat een stuk meer is dan in vrijwel alle andere democratische landen (Wereldbank, 2009). Ook tussen leden van verschillende kasten blijven grote socio-economische verschillen persistent.

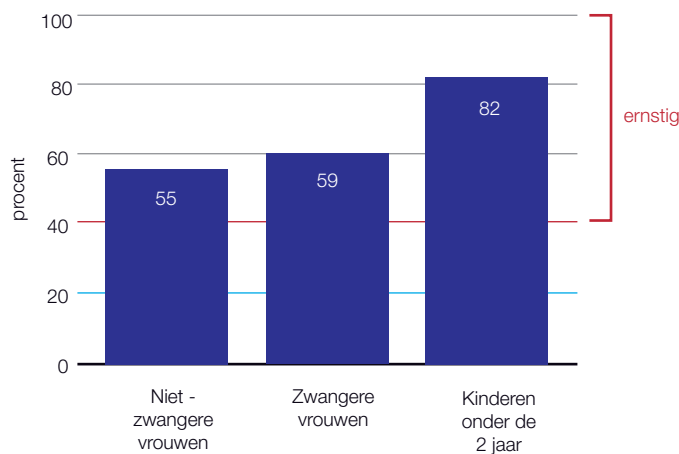
Een afdoende uitleg over het eeuwenoude kastensysteem zou een aparte beleidsnota vereisen, maar in grote lijnen komt het er op neer dat de maatschappelijke positie, de beroepsklasse en de sociale omgang en zeden traditioneel sterk erfelijk zijn bepaald en hiërar-

Verklaringen zijn onder meer het kastensysteem en de erg ongelijke verdeling van land, vermogen en onderwijsopportuniteten (Bardhan, 2009).

Figuur 4: Percentage kinderen onder vijf jaar met ondergewicht.

Bron: Unicef, 2009.

Figuur 5:
Prevalentie van bloedarmoede in India in 2005-2006.

Bron: Unicef, 2009.

chisch gestructureerd.⁸ Onderaan de ladder bevinden zich de zogenaamde kastelozen (*dalits*), ruim 16 procent van de totale bevolking. Zij oefenen overwegend ongeschoolde, laagbetaalde functies uit en ondervinden nog steeds discriminatie, alle officiële wetgeving die discriminatie op basis van kaste verbiedt, ten spijt. Daarenboven behoort meer dan 8 procent van de totale bevolking tot de Adivasi, de veelal in stamverband levende oorspronkelijke bevolking van India, een beetje vergelijkbaar met de Australische *Aboriginals* of de Amerikaanse *Native Americans*. Nog meer uitgesproken dan bij de *dalits*, scoort deze bevolkingsgroep veel slechter dan het Indiase gemiddelde op vrijwel elke socio-economische indicator, variërende van het gemiddelde inkomen, educatie, kindersterfte en dergelijke meer. (Minority Rights Group International, 2008).

Er wonen meer dan 150 miljoen moslims in India, meer dan in om het even welk Arabisch land. Hun socio-econo-

mische status valt te vergelijken met lagere hindu-kastes, zo blijkt uit een

geruchtmakend rapport van Sachar in opdracht van eerste minister Singh. Behalve een benedengemiddeld inkomen en een hoger percentage armen, vallen vooral de zwakke onderwijsprestaties op. Indiase moslims zijn in vergelijking met hun Hindu landgenoten veel vaker analfabeet, hebben veel minder toegang tot basisonderwijs en zijn sterk ondervertegenwoordigd in de top-universiteiten (Sachar, 2006).⁹

⁹ Vanaf de jaren '50 is er een systeem van positieve discriminatie voor de zogenaamde 'Scheduled castes' en 'Scheduled tribes' verankerd in de Indiase grondwet, ettelijke decennia vooraleer de Verenigde Staten een gelijkaardig systeem invoerden. Meer bepaald bestaat er een quotasysteem waarbij een aantal overheidsfuncties en plaatsen in onderwijsinstellingen voorbehouden zijn voor leden van lagere kastes en adivasi. Een uitbreiding van dit systeem naar de

Werkgelegenheid in India: de ervaringen van de inleefreiziger

De inleefreiziger die de door de grootstad wandelt, het platteland doorkruist of de vissersdorpen bezoekt, concludeert: armoede en ongelijkheid zetten aan tot verschillende vormen van klein, informeel ondernemerschap. Alles is te verhandelen, elke vaardigheid kan omgezet worden in een vorm van dienstverlening of kan de basis vormen van een micro-onderneming. Elk product kan in een minuscuul winkeltje verkocht worden, wie voldoende fietsonderdelen bij elkaar vindt, kan een hersteldienst beginnen, wie schaar en scheermes heeft, kan openluchtbarbier worden. Het economisch systeem doet aan maximale jobcreatie. Men doet aan taaksplitsing in het kwadraat: iedere taak wordt in subtaken opgesplitst, die telkens door andere medewerkers worden uitgevoerd. De verloning van deze mensen is navenant dan ook heel laag. In de praktijk kan dit tot verwarrende situaties leiden. Op restaurant bijvoorbeeld is degene bij wie je je drankje bestelt niet degene die het brengt. Nog een andere medewerker zal het flesje openen, terwijl een vierde ober tot exclusieve taak heeft om het lege flesje weg te halen.

Orissa is een landbouwstaat, maar heeft tegelijk heel wat minerale rijkdommen in de heuvels. Dit relatief arme gebied is niet alleen de thuishaven van maar liefst 62 verschillende stammen, ongeveer een kwart van de totale bevolking, maar ook van een maoïstische rebellenbeweging (zie figuur 6). De ontginning van deze rijkdommen en de bijhorende onteigening en delocalisatie van de plaatselijke tribale stammen, zetten veel kwaad bloed. De maoïstische verzetsorganisaties gebruiken dit spanningsveld als voedingsbodem. Tijdens ons bezoek in de streek van de 'Bonda's' werden we er letterlijk mee geconfronteerd. Op een weg die veel door de plaatselijke dorpelingen wordt gebruikt, hadden maoïsten in een paar uur tijd een grote 'zuil' opgericht met hamer en aambeeld. Kwestie van te intimideren en de boodschap te geven: we zijn hier en houden jullie in de gaten. Voor onze veiligheid werd dan ook ten stelligste aangeraden om ons niet kenbaar te maken als ondernemers, een beroepsklasse die met erg veel argwaan en soms vijandigheid wordt bejegend.

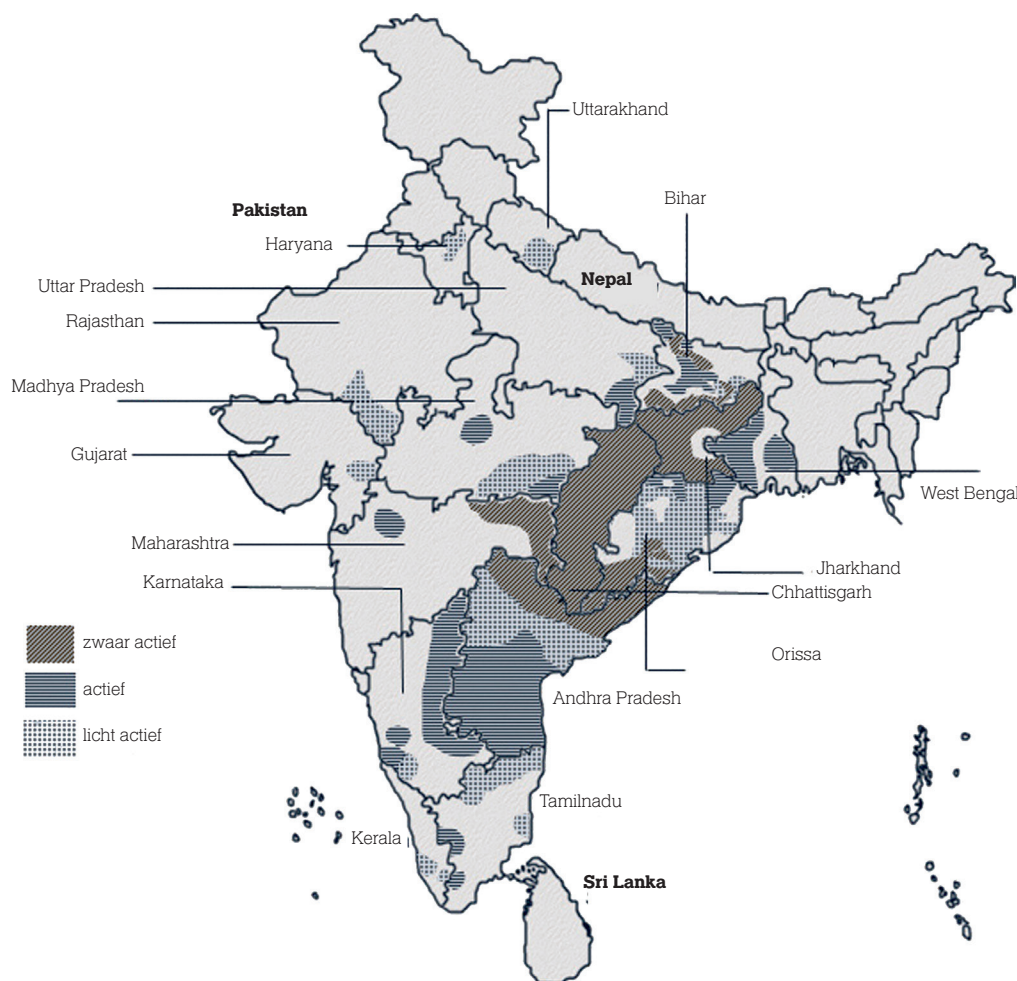
(Serghe Huyghe en Gino Vijncke)

⁸ Het belang van kastes neemt geleidelijk af. Er vinden bijvoorbeeld meer en meer huwelijken plaats tussen leden van verschillende kastes, een praktijk die vroeger haast ondenkbaar was. Het verband tussen beroepsklasse en kaste, eens zeer rigide, is eveneens zwakker geworden. Toch blijft dit verband bestaan en blijft het kastesysteem zwaar doorwegen op de Indiase samenleving, vooral op platteland waar het merendeel van de bevolking woont. De meeste Indiërs definiëren zichzelf nog steeds aan de hand van hun sociale afkomst. Zo zijn politieke partijen en breuklijnen vaak gebaseerd op kastes (Guha, 2007).

Kortom, er bestaan heel wat achtergestelde bevolkingsgroepen in India die, in totaal bijna 40 procent van de bevolking uitmaken. Deze bevolkingsgroepen voelen vaak weinig of geen affiniteit voor de overheid en de socio-economische ongelijkheid vormt een voortdurende bron van ongenoegen, die zich regelmatig vertaalt in gewelddadige conflicten. Verschillende noordoostelijke provincies als Nagaland, Manipur of Kashmir, de enige provincie met een moslim-meerderheid, verkeren zelfs permanent in een staat van conflict, met verschillende gewapende groeperingen die het gezag van de staat aanvallen. Machtsmisbruik van de Indiase gezaghebbers is overigens niet ongebruikelijk in deze delen van het land (The Economist, 2010b).

Het ongenoegen van een deel van de bevolking kanaliseert zich in een relatief kleinschalige, maar bijzonder hardnekkige maoïstische rebellenbeweging die voornamelijk actief is in het economisch achtergestelde oosten en vooral aanhangers kent onder de kastelozen en tribale bevolking.¹⁰ In 2006 bestempelde premier Manmohan Singh de zogenaamde naxalitische opstand dan ook als de meest prangende bedreiging van de Indiase veiligheid, belangrijker dus dan de dreiging die uitgaat van aartsvijand Pakistan. Het conflict begon almaar meer te lijken op een burgeroorlog, aldus Singh.

Sindsdien is de situatie er niet op verbeterd. Maoïstische guerrilla's zijn momenteel actief in één-derde van de Indiase districten (zie figuur 6), terwijl hun

Figuur 6:
Activiteit van maoïstische groeperingen

Bron: Institute for Conflict Management, april 2009.

actieradius in 2002 beperkt was tot nog geen tien procent van de landoppervlakte (Kripalani, 2008, The Economist, 2010a). India bereidt zich voor op een grootschalige militaire interventie om de maoïstische rebellengroep voor eens en voor altijd neer te slaan. Een bloedig, militair ingrijpen houdt evenwel een risico in dat de gemarginaliseerde bevolking zich nog verder vervreemdt van de Indiase politiek en samenleving.

Daarnaast groeit de vrees voor een radicalisering van de moslimbevolking. De 'Indiase Mujahideen', een terroristische organisatie die ontstaan en gegroeid is binnen India, voerde in 2008 een reserme aanslagen uit waarbij 140 slachtoffers vielen. Volgens *Time Magazine* lagen de verslechterende relaties tussen de hindu meerderheid en de moslim minderheid, en de socio-economische marginalisatie van deze laatste aan de oorzaak van deze aanslagen (Singh, 2008).

6. India als wereldgrootmacht?

India heeft de jongste jaren indrukwekkende vooruitgang geboekt, gaande van een afname van de armoedecijfers en analfabetisme over een meer efficiënte staatshuishouding tot een modernisering van de infrastructuur. Het land zal ook de komende jaren waarschijnlijk blijven groeien aan een indrukwekkend ritme, ook bij ongewijzigd beleid. Toch staat India voor een aantal zware uitdagingen vooraleer het zich kan opwerpen als wereldgrootmacht. Allereerst zal de blijvende inefficiëntie van het overheidsapparaat en de zeer rigide arbeidsmarkt zich meer en meer laten gevoelen naarmate het land zich verder ontwikkelt. Ten tweede heeft de economische groei tot nog toe onvoldoende geleid tot een creatie van jobs. Onvoldoende jobmogelijkheden, een snel groeiende bevolking op arbeidsactieve leeftijd en een interne migratiegolf naar de grote steden vormt

moslimbevolking staat sinds het uitbrengen van het Sachar-rapport op de politieke agenda. Nochtans zijn de resultaten van deze positieve discriminatie op zijn best gelimiteerd, zoals de socio-economische indicatoren aantonen. Het zijn vooral de relatief welgestelden binnen de lagere kastes en stammen die gebruik maken van het quotasysteem, terwijl de anderen weinig of geen voordeel halen van dit beleid (Heyer en Gopal Jayal, 2009).

¹⁰ De armste gebieden in termen van inkomen per hoofd zijn niet zelden erg rijk aan bodemschatten, met name ijzererts en steenkool, twee grondstoffen die van cruciaal belang zijn voor de ontwikkeling van de Indiase economie. De ontginning van grondstoffen wordt over het algemeen zeer slecht onthaald door deze bevolking en versterkt de tegenstellingen tussen de 'haves en have-nots' (Kazmin, 2010).

een mogelijk gevaarlijke cocktail voor de sociale verhoudingen in elk land.

Hiermee samenhangend, kan men zich de vraag stellen in hoeverre economische groei duurzaam is indien ze ten goede komt aan een beperkt deel van bevolking. De lange democratische traditie van het land is een enorme troef in dit alles. Sociale spanningen, bijvoorbeeld ten gevolge van de grote ongelijkheid, kunnen hierdoor 'geventileerd' worden in het stemhokje. Toch bewijst de opgang van een gewelddadige guerrilla met een enigszins anachronistische ideologie dat de persistente armoede en groeiende ongelijkheid de toekomst van het land wel degelijk hypothekeert.

De 21^e eeuw wordt soms de Aziatische eeuw genoemd, waarbij zwaargewichten als China en India het toekomstige wereldtoneel zullen domineren. Wat hierbij soms uit het oog wordt verloren, is dat de problemen waar deze landen mee geconfronteerd worden al even immens zijn als de omvang van hun bevolking.

Referenties

- ACHARYA, S. (2010), India: Where are the jobs?, *Financial Times*, London: The Financial Times Ltd., 4 januari.
- BARDHAN, P. (2009), How unequal a country is India?, *Business Standard*, New Delhi: Business Standard Limited, 5 september.
- BARDHAN, P. (2010), *Awakening Giants. Feet of Clay: Assessing the Economic Rise of China and India.*, New Jersey: Princeton University Press.
- DAS, G. (2006), The India model., *Foreign Affairs*, Tampa FL: Foreign Affairs, juli/augustus.
- DAS, G. (2007), A tale of two numbers., *Newsweek Magazine*, New York: Newsweek Magazine, 19 maart.
- DEATON, A.S., DREZE, J. (2008), Nutrition in India: Facts and interpretations., Working Paper nr. 170, Delhi: Delhi School of Economics.
- THE ECONOMIST (2008), An elephant, not a tiger. A special report on India., *The Economist*, vol. 389, pp. 3-13. London: The Economist, 11 december.
- THE ECONOMIST (2010 a), Ending the red terror., *The Economist*, vol. 455, pp. 11-12. London: The Economist, 27 februari.
- THE ECONOMIST (2010 b), Manipur, state of concern., *The Economist*, vol. 454. London: The Economist, 20 februari, pp. 58 11-12.
- THE FINANCIAL EXPRESS (2005), *Sleepy system.*, Delhi: The Indian Express Online Media. Online op: <http://www.financialexpress.com/news/sleepy-system/124536/>
- LAMONT, J. (2010), India: Potholes in the road., *Financial Times*, London: The Financial Times Ltd., 4 februari.
- FORBES (2009), India's Billionaire Drop-Offs., *Forbes*, New York: Forbes, 11 maart. Online op: <http://www.forbes.com/2009/03/11/india-financial-loss-billionaires-2009-billionaires-india.html>
- SACKS, G., (2003), *Dreaming with the BRICs: The path to 2015.*, Online op: <http://www2.goldmansachs.com/ideas/brics/book/99-dreaming.pdf>.
- GUHA, R., (2007), *India after Ghandi: The history of the world's largest democracy.*, New York: Harper Collins Publishers, 894 p.
- HAWKSWORTH, J., COOKSON, G. (2003), *The world in 2050: Beyond the BRICs: A broader look at emerging market growth prospects.* Online op: <http://www2.goldmansachs.com/ideas/brics/book/99-dreaming.pdf>
- HEYER, J., GOPAL JAVAL, N. (2009), *The challenge of positive discrimination in India.*, CRISE Working paper nr. 55, Oxford: Centre for Research on Inequality, Human Security and Ethnicity (CRISE), februari.
- KAZMIN, A., (2010), India's tribes in land fight with business, *Financial Times*, London: The Financial Times Ltd., 9 maart 2010.
- KREMER, M., CHAUDHURY, N., ROGERS, F. et al. (2005), Teacher absence in India: A snapshot., *Journal of the European Economic Association*, vol. 3. Cambridge: MIT Press Journals, April/mei.
- KRIPALANI, M. (2008), In India, death to global business., *Business week*, New York: Bloomberg, 5 mei.
- KUMAR, N. (2009), India's global powerhouses., Watertown: Harvard Business Press, 272 p.
- MINORITY RIGHTS GROUP INTERNATIONAL. (2008), World Directory of Minorities and Indigenous Peoples - India: Adivasis., Online at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/49749d14c.html>.
- NATIONAL COMMISSION FOR ENTERPRISES IN THE INFORMAL SECTOR. (2009), *The challenge of employment in India.* Online op: <http://nceus.gov.in/>.
- OECD (2007), Economic Surveys: India. Parijs: OESO, 2007.
- RAVEENDRAN, G., MURTHY, SVR., NAIK, AK. (2006), *Estimation of informal employment in India. Expert group on informal sector statistics.*, New Delhi: Delhi Group, 11/12 mei 2006.
- SINGH, M. (2008), India: The terrorists within., *Time Magazine*, 27 juli 2008, online op: <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1826950,00.html>
- SACHAR, R. (2006), *Social, economic and educational status of the Muslim community in India: a report.*, Prime Minister's High Level Committee, Cabinet Secretariat, Government of India. Online op: <http://www.sacw.net/DC/CommunismCollection/ArticlesArchive/SacharReport.pdf>
- TRANSPARENCY INTERNATIONAL. (2008), *India corruption study 2007: With focus on BPL households.*, Berlijn: Transparency International. Online op: <http://www.cmsindia.org/cms/highlights.pdf>
- UNICEF. (2009), *Tracking progress on child and maternal malnutrition.*, New York: United Nations Children's Fund, 425 p.
- WERELDBANK. (2009), *India country overview.*, Washington: The World Bank.